

Odeeffannoon kun kan dhiyyeessu oddeeffannoo bu'uuraa maatii/waardiyyoota gargaaruuf murtoowwan beekame gochuu ijjoolee isaanii, manneen barnootaa fi hawaasa akka fayyadu.

Naannoobal'aamaaliifqoruu?

Minnesota bu'aan argattu sirna barnootaa fi ogeessummaa barsiisoota isheeti. Barsiisonni Minnesota sadarkaa barumsaa cimaa kanuumaanii fi ijjoolee keenya kolleejjii fi hojiif kan qopheessu dha.

Madaaliwwan naannoo bal'aanutti akkamitti akka safartuu naannoo ajajni guyyaa fi imaammanni manneen barnootaa keenya keessatti sadarkaa barumsaaf qophaa'e, barattoonni hunduu barnoota walqixxa akka argattan kan dhugoomsu akkasumaas dhiyyeessuu dha. Firriiwwan madaalii naannoo bal'aa meeshaa tokko ta'ee amma kan agarsiisu dha akka nutti barootaa keenyaaf barnoota cimaa dhiyyeessinu kan humna hojii fi lammiwwan beekumsa qaban akka ta'an kan dhugoomsu.

Hirmaannaagochuunmaaliifbarbaachiise?

Madaaliin naannoo bal'aa karaa ittiin milkaa'iina barattootaa itti safaru tokkodha, garuu hirmaannaan barattoota keessanii baay'ee kan barbaachiisu barnoota ciminaan hubachuuf akkuma manni barnootaa barattoota keessanii qophaa'e sadarkaawwan barumsaaf.

- Minnesota kessatii bartoni martuu kan biyyaa, barata qorannoo biyalessa kessatii Barattoonni kan hin hirmaanne itti gaffatumaanaa fi akkasummas Caraa agarisasa fi bekumissaa arigachufi hin garigaru.
- Barattoonni qabxii-kolleejjii qopheessu galmeessan mana barumsaa MCA sadarkaa lammaffaa irratti kan hin barbaachiifne sirriitti fudhachuun, barnoota kaffaltii hin qabne kolleejjii yookiin univaarsiitii mootummaa Minnesotatti gosa barnootaa walfakkaatu keessatti, humna qarshii fi yeroo kan qusatu.
- Barsiisonnii fi kanneen imaammata hojeettan oddeeffannoo fayyadamu madaaliwwan irraa murtoowwan godhuu waa'ee qabeenyawwanii fi deegarsa dhiyyaate.
- Maatii fi ummanni waliigala oddeeffannoo madaalii fayyadamu manneen barnootaa madaaluu fi murtoowwan gochuu waa'ee eessaa mana akka bittan yookiin ijjoolee isaanii galmeessan.
- Firriin hojii mana barumsaa kan akka ummataatti gadidhiifame fi fayyade akka maatiiwwanii fi hawaasawwan, haala hin taaneen kan miidhame yoo barattoonni madaaliwwan keessatti hin hirmaanne.
- Barootni ingiliffa kan filanno galma ELL hin argane yookiin dhabee qabxii hin argatan kan bahiinsa saganta barumsa Afaan Ingiliffa.

Sadarkaawwan Barumsaa fi Madaaliwwanii

Sadarkaawwan Barumsaa maalidhaa?

Sadarkaawwan Barumsaa Minnesota K-12 tilmaama naannoo bal'aa milkaa'iina qabxii barattootaaf. Isaan dandeettiwwanii fi beekumsa barattootaa hunda kan barattoonni bal'iina qabiyyee sana dirqama adda baasuu fi sadarkaa kutaan kan qindaa'ani dha. Aanaawwan mana barnootaa ni murteessu akkamitti barattoonni sadarkaawwan sana bira gahaan karaa barnootawwan guddiisuu fi imaammata qophaa'e sadarkaawwan barumsaaf.

Hariiroon madaaliwwan barumsa naannoo bal'aa fi sadarkaawwan barumsaa gidduu jiru maalidha?

Madaaliwwan naannoo bal'aa herreega, dubbisuu, fi saayiinsii keessatti kan fayyade yoo safartuu barattootaa, fi manni barnootaa isaanii fi aanaa, sadarkaawwan mana barumsaa kan bira gahanii dha. Madaaliwwan naannoo bal'aa safartuu bal'aa tokko akkamitti barattoonni hojeechaa jiran qabiyyee irrattii sagosa ajaja isaanii guyyaa ta'e. Inni akkasuma safartuu manneen barnootaa fi aanaawwan imaammata isaanii qopheessuu keessatti hojeechuu fi sadarkaawwan barsiisuu gaariitti akka hojeettan.

Madaaliwwaan Waliigala Minnesota (MCA) Fi Dandeettiwwan Barumsa Qormaata Minnesota (MTAS)

- Sadarkaawwan Barumsa Minnesota irratti hundaa'e; waggaan kenname kutaawwan 3-8 gidduttii fi mana barumsaa sadarkaa lammaffaa keessatti dubbisuu fi herreegawwan ; waggaan kenname kutaawwan 5-8 gidduttii fi mana barumsaa sadarkaa lammaffaa saayiinsiif.
- Irra caalaan barattootaa MCA fudhaatu.
- MTAS'n barattootaa hir'iina xiinsammuu qabaniif filannoo baay'ee barbaachiisa dha.

GAHIINSAA fi Filannoo GAHIINSAA Barattootalngiliffaaf

- Sadarkaawwan Misooma Afaan Ingiliffaa WIDA irratti hundaa'a.
- Wagaan kenname barattoota Ingiliffaaf kutaawwan K-12 keessatti dubbisuun, barreessuun, dhaggeeffachuu, fi dubbachuun.
- Irra caalaan barattootaa GAHIINSAA fudhaatu ELLs'tiif.
- Filannoo GAHIINSAA ELL'tiif filannoo dha barattoota Ingiliffaaf hir'iina xiinsammuu qabaniif baay'ee barbaachiisa.

Cimiinni Madaaliwwan kunneen maalii?

Minnesota'n kan amannu cimiinaan safaruuf barattooni maal akka barachaa jiran, fedhiwwan qorumsa barbaachisoo dhagaaffiiwwan filannoo deebisuu caalaa.

- Gaaffiiwwan deebisuuf, barattooni tarii deebiiwwan keessatti barreessuu, gototuu, jechoota, fakkiwwan keessa buusuu, yookiin oddeeffannoo yookiin giraaffii baay'iisuu.
- Dubbiisuu fi herregni MCAs jijjiiramaadha, kana jechuun deebiiwwan barattooni dhiyyeessan gaaffiiwwan barattooni itti fufanii deebiisan kan murteessani dha.
- Saayiinsiin MCA haala walfakkaatuun kan ijaarramuu, kan barattooni yaaliiwwan akka dalagan barbaadu gaaffiiwwan deebisuuf.

Kunneen hundi isaanii barattootaaf carraa kan dhiyyeessan xinxalaan yaaduu hojii irra oolchuuf milkaa'iina kolleejjii keessatti barbaadame fi hojiiwwanii fi isaan waan beekan agarsiisuu fi hojjechuu danda'uu.

Hir'iinni qorumsaa naannoo irra kan jirudhaa?

Akkuma seeraa Minnesotaa kutaa120B.301tti, keessatti tarreeffametti, barattoota kutaawwan 1-6 keessa jiraniif, hanga yeroo waliigalaa dhume naannootti fudhatame kan jijjiirame aanaa bal'aa yookiin madaaliwwan manneen barnootaa bal'aa dirqama kan sa'aatiiwwan 10 hin caale mana barnootaa wagaa tokko keessatti. Barattoota kutaawwan 7-12 keessatti, idaa'ama hanga yeroo darbe akka naannootti fudhaatame jijjiirame madaaliwwan manneen barnootaa bal'aa dirqama kan sa'aatiiwwan 11 hin caale mana barnootaa wagaa tokko keessatti. Hir'nii kunii qormataa biyoolessaa hin dabalatuu.

Tattaaffii iftooma jajjabeessuu keessatti, siidaan aanaa akkasuma kan barbaadu yookiin waliigaltee mana barnootaa, waggaa mana barnootaa guyyaa jalqaba duraa kaalandara weebsaayitii waliigalaa isaa irratti maxxansuuf qormaatawwan sadarkaa'e aanaa keessatti kan hoogganname, yookiin waliigaltee mana barnootaa yommuu mana barnootaa waggaa sanaa.Kaalandarri kun dirqama kan dhiyyeessu dhugumaa madaalii kamuu hoogganuu fi madaaliin akka filannoo naannoo ta'uu yookiin kan barbaadame karaa naannoo yookiin seera federaalaa.

Maaltu ta'a yoo Ani hirmaannaa barataa koo hin qabaanne?

Maatiiwwan/waardiyyaawwan mirga qabu barataa isaanii akka hin hirmaachiifne naannoo keessatti-madaaliwwan sadarkaa'e kan barbaadame. Siidaan Minnesota mummee kan barbaadu oddeeffannoo dhiyyeessuuf waa'ee madaaliwwan naannoo bal'aa maatiiwwan/waardiyyaawwanii fi uunka dabalaatee xumuruuf yoo isaan hirmaannaa barataa isaanii jibban. Uunki kun kan hordoofu fuula itti aanuu fi bal'iina kan hammaatu sababa isaa yaadachuuf hirmaannaa jibbuuf. Aanaan barattoota keetarii oddeeffannoo dabalataani barbaadu.

Manni barnootaa yookiin aanaa tarii balaani qaba galmee kanneen keessatti kan tarreeffameen olitti barattootaaf akka hirmaachuu hin dandeenye madaaliwwan naannoo barbaachiise sadarkaa'e keessatti. Achitti tarii akkasuma balaan ta'a madaaliwwan filame keessatti hirmaachuu dhiisuu fi sadarkaa naannootti hoogganname. Maaloo quunnamii mana barnootaakee oddeeffannoo dabalataaf murtoowwan naannoo ilaalchiise.

Barattooni yoomi kan madaaliwwan kan fudhattan?

Mani barnootaa kamuu kan kaa'u sagantaa qorumsa isaanii foddaa naannoo qorumsa keessatti.Mana barnootaa barattoota kee quunnamii oddeeffannoof guyyoota qorumsa murtaa'eef.

- Foddaan qorumsa MCA fi MTAS kan jalqabu Bitootessa fi kan dhumu Bitootessa keessa.
- GAHIINSAA FI Filannoo GAHIINSAA foddaan ELLS qorumsa kan jalqabu dhuma Ammajjii fi kan dhumu Bitootessa keessa.

Ani yoom firriiwwan barattoota koo fudhachuu danda'aa?

Bona kamuu, kaardiiwwan barataa dhuunfaa aanaawwan mana barnootaa tti kan ergamee fi maatiiwwaniif kan hiramee ta'a walga'iin osoo hin ga'iin. Kaardiiwwan kan fayyaduu danda'aan hojii ijoollee keessanii ilaaluu fi qajeelcha gargaaraa ajaja gara fulduraaf.

Sa'aatiiwwan hangamtu dhume qoruu irratti?

Madaaliwwan naannoobal'aa yeroo tokko kan fudhaatame waggaa kamuu; irra caalaan barattoota sarara irraan qoramu. Gidduu galaan,hangi yeroo madaaliwwan naannoobal'aa **ajaja yeroo parsaaantii 1 gadii** mana barnootaa waggaa keessatti. Madaaliwwan kan hin yerroomne fi barattooni hojii itti fufuu kan danda'uu akkuma isaan fedhii godhatan.

Inni maaliif barattooni koo waan qorumsa fudhataan fakkaata?

Qormaatawwan mootummaa bal'aa barbaade kanneen galmee kana keessatti bahaaniif kan murtaa'e dha. Aanaawwan hedduun murtoowwan naannoo godhu qormaatawwan dabalataa mootummaan hin barbaanne to'achuuf. Odeeffannoo dabalataaf aanaakee quunnamii.

Anieessattioddeeffannoodabalataaargachuudanda'aa?

Barattoonii fi maatiiwwan kan barbaadu danda'aan irra caalaa [Naannoo bal'aa Fuula qorumsaa](http://Naannoo%20bal%27aa%20Fuula%20qorumsaa) keenyaairraa(barnoota.mn.gov >Barattoota fi Maatiiwwan>saganiita fi kakka'umsa Qorumsa Naannoo bal'aa).

Seerri Minnesota, kutaa 120B.31, damee 4a, ittigaafatamaa kan barbaaduuun kan maxxansuu fi uumuumaatiwwan/waardiyyaawwaniiif xumuruuf yoo isaan hirmaannaa barataa isaanii jibban madaaliwwan naannoo barbaadame sadarkaa'e keessatti. Aanaan barataakee tarii oddeeffannoo dabalataa ni barbaada. Aanaawwan mana barnootaa dirqama uunka kana ni maxxansu weebaayitii aanaa irrattii fi kitaaboota harkaa barataa keessatti akka hammaatamu godhu.

Jibbiinsa Maatii/Waardiyyaa Hirmaannaa Barataa Madaaliwwan Naannoo bal'aa Keessatti

Madaaliwwan Naannoo bal'aafiluuf, maatii/waardiyyaa dirqama uunka kana guutuu fi isa gara mana barnootaa barattootaati deebisuu.

*Karoorsuu mana barnootaa aanaa sirriitti deegaruuf, maaloo uunka kana galchi mana barnootaa barattootaati waggaan mana barnoota aoso Ammajji 15 hin ga'ii. Barattoota kanneen galmaa'an jalqabuuf oddaa qorumsa naannoo bal'aa booda, maaloo uunka yeroo galme'e torbeewwan lama keessatti galchi. Jibbiinsi uunka haaraa kan barbaachiisudha **waggaa kamuu** maatiiwwan/waardiyyoonni madaaliwwan naannoo bal'aa keessaa barataa filuuni hawwu.*

Guyyaa _____ (Uunki kun kan hojii irra oolu waggaa barnootaa 20__hanga 20__ **qofaa dha.**)

Maqaa Jalqabaa Barataa Seeraa _____ Jalqaba Gidduu Barataa Seeraa _____

Maqaa Dhumaa Barataa Seeraa _____ Guyyaa Dhaloota Barataa _____

Aanaa Barataa/Mana barnootaa _____ Kutaa _____

Jalqaba ta'i maaloo akka fudhaate agarsiisuu fi oddeeffannoo waa'ee qormaata bal'aa akka gulaalte.

_____ Ani oddeeffannoo fudhadheera madaaliwwan naannoobal'aa irraa fi keessaa fudhuuf barataa koo filuun. MDE kan dhiyyeessu *Qajeelcha Qorumsa Naannoobal'aa Maatii/Waardiyyaa* [weebaayitii MDE](#) irratti (Barattoota fi Maatiiwwan > saganii fi kakka'umsa Qorumsa bal'aa).

Sababa Jibbiinsaa:

Maaloo agarsiisi madaalii(wwan) naannoobal'aa ati barataa filuu waggaa barnootaa kana keessaa:

_____ Dubbiisuu MCA/MTAS

_____ Saayiinsii MCA/MTAS

_____ Herreega MCA/MTAS

_____ GAHIINSA Filannoo ELLs'f/GAHIINSA

Unka Madaallii naannoo argachuuudhaaf mana barnootaa yookin aanaa keessan quunnamaa.

Anni uunka kana mallatteessuun, barataan koo carra qabixii bareedaa arigatuu akka dhabee kan issa yeroo isaa/ ishee fi qarishii Univaarsiitii naannoo Minnesotatti qajeliffataa fi barumissa kaffaliti malee ossso hinfudhane hafitaa. Baratan koo qabixii dhuniffa hinfudhatu. Mani barumiisaa fi annii oddefanno cimma akka dhabinne wayye akkamiti barratan koo barumisaan foyaaa'ee lakoofinaa, itti daballe qormaataa nanno biyoolessati hirimaatuu, nannoo, fi biyoolessa tattafi qixomonaan garigarisa fi qabenyaa barnoota kenuu diddun wan fiduu bekkaa.

Yoo baratankoo mana barumsa sadarka 2ffaa keessa jiraate, nan mirkanessa akka akka barataankoo qabxii MCA hin qabne kan yeroo quusachu danda'u fi mallaqaa sirreeffamaa fudhachu dhiisudhaan, koorsiiwwaan kirediitii hin qabne Kolleejjii yookiin Yuunivarsiitii Minnesotaati fudhachudhaan.

Maatii/Maqaa Waardiyyaa(maxxansi) _____

Maatii/Mallattoo Waardiyyaa _____

Kan guutamu karaa mana barnootaa yookiin miseensa aanaa qofaa ta'a.

ID

Barataayookiin Lakkoofsa MARSS _____